

Port o platja? Drassana o grada?

Autor:

Data de publicació: 05-04-2014

A l'edat mitjana i fins als segles XVII-XVIII, els ports eren ports naturals i els vaixells es varaven a la sorra de la platja com el cas de Barcelona. Com a prova d'aquest fet, vegem una cronologia, de l'ús com a port, de la platja de Barcelona:

"...El rruyn tiempo no me dexo llegar a esta playa hasta los XIX en la tarde.."

"...en lugar de las que en Carthagena se dexaron y se vararon luego las otras dos que de nuevo se arman aunque en esta ataraçana faltan infinitos aparejos de los que serian menester y no esta la fabrica de la nueva galera real y de otras cosas tan adelante quanto yo pense de todo..."

"...se partieron a los veinte deste a Palamos a despaltar (limpiar fondos y untarlos con brea) con toda priesa y seran aquí mañana a tomar bizcocho y otras vituallas que han menester para su viaje..."

A l'edat mitjana i fins als segles XVII-XVIII, els ports eren ports naturals i els vaixells es varaven a la sorra de la platja, com el cas de Barcelona, o molts altres ports: Xifre, Baralt, Partagas, van sortir cap a Cuba, en bergantins des del port natural d'Arenys -la platja de la Picòrdia- on hi havia el famós estudi de pilots. Com a prova d'aquest fet, vegem una cronologia, de l'ús com a port, de la platja de Barcelona:

1321- Jaume I:..El mes de setembre els consellers de Barcelona havien demanat al rei Jaume II alguna acció contra les galeres dels ... i hagué de recomanar als consellers que armessin les galeres que tenien per a la defensa de la platja
1360- Pere Terç:..El 4 de novembre del mateix any, un petit estol de vuit galeres i dues naus, manat per Olf de Pròixida, sortia de la platja de Barcelona amb la jove reina Constança a bord.⁴ Sabem que Jaume de Mitjavila s'embarcà en un d'aquests vaixells i ...

1375:..Guillem de Peralta, li va donar la millor galera, entre les velles recentment reparades que hi havia a la platja de Barcelona ...

1409- Martí l'humà: ..i el poble barceloní...va celebrar amb festes, processons i alimàries la victòria del seu ídol ... A penes s'havia escolat un mes des que la galera portadora de les noves victorioses arribava a la platja de Barcelona...

1431- Anfós el magnànim: ... i li mana que vagi a trobar-lo, immediatament, amb la seva galera, a la platja de Barcelona...

14XX:..El dia 14 d'agost partí finalment la galera anomenada «de la Guàrdia», capitanejada per Ramon Guerau, en l'acció del ... temut enemic; l'altra era una nau de mossèn Torrelles, que els corsaris havien capturat a la platja de Barcelona.

1477: ..les galeres de mossen Vilamari: La Cort del Principat ... general del Senyor Rey, de les robes e mercaderies que descarregava en la platja de Barchinona e no en altra part, dins lo temps dejus scrit, ..

1562- Çurita: ..Recogíofe el rey en las galeras en la playa de Barcelona vn fabado a dies de Mayo,y de allí fe fue al cabo viejo q llamaua" de Lobregat,adonde fe determino eferpar toda la armada de naues y , leños y otros nauíos..

1571- Joan d'Austria: ..El rruyn tiempo no me dexo llegar a esta playa hasta los XIX en la tarde..

1596: «Dilluns, a 4 de mars, any de la nattivittatt del Senyor 1596, entrà en la presentt ciuttatt de Barcelona lo ... P.

61-62: «Capítol 18: com arribaren 20 galeres en la platja de la present ciutat y per venir lo duc de Fera ab elles, lo qual se deye..

1664- 5 de novembre: .. estiguen les galeres en lo port (Barcelona) de la present ciutat..

2009- Joan de Déu Prats -: i el según viatge que es va fer des de la sorpresa Europa cap a les terres fantàstiques de les Amèriques seductores i ignotes sortí, l'any 1493, des de les platges de la important ciutat de Barcelona.

A Catalunya, les primeres drassanes apareixen a l'Empordà al segle X, i a Tortosa el 945 ordenada per Abd al-Rahman III.[7] La drassana, adraçana, dreçana o teraçana és el conjunt d'instal·lacions navals on es construeixen, reparen o conserven els vaixells. El terme prové de l'àrab hispànic dâr a?-?ána (en àrab, dâr a?-?inâ'a) que significa casa de la construcció.[8] L'any 1243 hi ha una Cèdula de Jaume I per referir-se als límits occidentals de la Ribera utilitzant per

primer cop la paraula Drassanes.[9]

La costa Barcelonina fins al segle XIII

Grada de Regomir

La línia de la costa barcelonina ha evolucionat molt al llarg dels anys.[10] La costa del Poble Sec, com a port natural, fou emprada com a port de la ciutat per ibers i romans, usat habitualment fins al segle X i esporàdicament fins al segle XIV.[10] que disposava d'una via d'accés a la ciutat.[11] La pròpia ciutat disposava d'un port possiblement al petit estuari de la desembocadura d'un del torrent del Merdançar o la Riera de Sant Joan,[12] i els vaixells hibernaven a la platja oberta que estava entre el Puig de les Falsies (a l'actual Pla de Palau) i el Convent de Santa Clara de Barcelona (a l'actual Parc de la Ciutadella).[10]

Les Drassanes de Barcelona

Les drassanes reials no van ser les primeres de les quals va disposar la ciutat. Es tenen notícies que ja s'havia construït una grada a la platja de poca profunditat[10] al costat de la porta de Regomir tocant a la muralla,[13] controlada pel poder municipal i que es en 1225 es va declarar inadequada, tot i que es va emprar fins al 1394.[10] La Corona d'Aragó i la seva projecció al Mediterrani comença en el segle XIII. El regnat de Jaume el Conqueridor (1213-1276), l'any 1243, s'estén cap a Mallorca, València i Múrcia amb l'ajut de les forces navals. La conquesta d'aquests territoris per mar obligava a mantenir una infraestructura naval per la construcció, manteniment i reparació. Es converteix així necessari crear uns espais especialitzats nous, un element important en la política d'expansió mediterrània.[9] Durant la conquesta de Mallorca i de València, ja figura documentada una segona drassana situada "cap a ponent".

Varador i escar

L'enciclopèdia catalana diu que varador i escar són sinònims. Però la mateixa enciclopèdia no diu que sigui sinònim de dic sec, el qual fou introduït, diu, cap el 1700, quan ja feia molts d'anys que hi havia escars o varadors. Seria un error utilitzar com a sinònim d'"escar" "dic sec". Tampoc el DIEC el considera sinònim (veure dic sec). Tampoc als diccionaris del TERMCAT hi figura "dic sec" com a sinònim de varador o escar. En quan a les dimensions de les naus, les galeres són molt petites si les comparem amb els vaixells de transport actuals.

He trobat grada (nàutica) (construcció feta per l'home), i després de mirar-me totes les referències he deduït que escar era el nom genèric per un lloc "normalment natural i protegit" (podia ser gran...150 galeres..) on es podien posar els vaixells a carena per despaltar, calafatejar, etc., la platja de Palamós n'era un..

GRADA

Una grada amb cabrestant a Porthgwarra, Cornualla, Regne Unit.

En construcció naval, una grada [1][2][3][4] és una instal·lació especial (feta per la mà de l'home), dins les drassanes, mestranxes, o simplement a la vora del mar o rius, disposada per a la construcció, carenat i avarament de vaixells o

algun tipus d'embarcació.[5][6]

La grada pròpiament dita és un pla amb pendent cap a l'aigua sobre el qual es construeix l'esquelet del vaixell i s'hi posa el folre que constitueix la superfície estanca del buc.

Destinades a vegades a sostenir durant molt de temps el pes d'un vaixell, convé que ofereixin gran solidesa, amb aquesta finalitat s'estableixen les grades sobre uns bons fonaments. Així, si és possible, el seu pla base ha d'estar fet de maçoneria o de formigó.

Annexos a tota grada hi ha tallers destinats a la confecció de les parts integrants del buc, com són les quadernes, varengues, baus, planxes de folre, etc. Com a complement de tota grada d'importància hi ha una sala on es dibuixen les plantilles de gàlib.

Les grades de pedra per la seva gran solidesa i durada s'han fet molt comuns, especialment en els arsenals militars amb construcció naval i en drassanes d'alguna importància.

Disposició

Una grada al port de South Shields, Tyne and Wear, Anglaterra

Una grada qualsevol està dividida longitudinalment en dues parts: una, la grada pròpiament dita, que és la que en marea alta no queda banyada per les aigües, i una altra, que rep el nom d'avant-grada, que és una prolongació de l'anterior i que està submergida. La primera és la que serveix per a la construcció dels vaixells i la segona és la que fa possible el llançament. Mentre que el buc que s'ha d'avarar no té la flotació corresponent al seu pes, ha de recolzar-se en l'avant-grada i aquesta condició és la que fixa la longitud total de la grada. Si c és el calat a proa del vaixell previst avarar, que ha de quedar surant lliurement, l'extremitat de l'avant-grada ha de distar de la línia en què la superfície de l'aigua la talla una llargària almenys igual a c/?, per tal que no hi hagi perill al moment de l'avarada.[7]

Si els vaixells que s'han d'avarar són llargs, cal almenys que la longitud de la avant-grada compleixi la condició següent: que comenci a pivotar el vaixell abans que el seu centre de gravetat hagi passat pel pla vertical de l'aresta límit de l'avant-grada. Si no és així, el buc bascularà al voltant d'aquesta arista amb la conseqüent exposició a greus avaries. L'amplada de la grada depèn de la major o menor resistència del terreny així com del sistema de llançament. Com més amplada tingui el pla, menor serà la pressió, és a dir, la força exercida per unitat de superfície. En general, l'ample mínim que s'accepta és la meitat de la mànega màxima del vaixell que es tingui previst construir.[8]

Vegeu també

Drassana
Carena
Dic sec
Escar

Referències

Jump up? grada a Optimot

Jump up? AVL. Vocabulari nàutic. Acadèmia Valenciana de La Llengua, 2007, p. 176 [Consulta: 1-gener-2013].

Jump up? Antonio Griera. Tresor de la llengua, de les tradicions i de la cultura popular de Catalunya. Edicions Catalunya s., 1943, p. 169– [Consulta: 26 gener 2013].

Jump up? Lluís Gimeno Betí. De lexicografia valenciana: estudi del "Vocabulari del Maestrat" de Joaquim Garcia Girona. Universitat de València, 1 December 1998, p. 183–. ISBN 978-84-8415-034-3 [Consulta: 26 gener 2013].

Jump up? Alcover, A.M.; Moll, F. de B.. Diccionari català-valencià-balear. Palma de Mallorca: Moll, 1962 [Consulta: 21-gener-13].

Jump up? Pladevall, Antoni. L'Art gòtic a Catalunya. vol.3: Dels palaus a les masies. Enciclopèdia Catalana, 2003, p. 219. ISBN 8441208875.

Jump up? Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana:.Grada, vol 26, pag 460. J.Espasa, 1924.ISBN 8423945006 [Consulta: 27 gener 2010].

Jump up? Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana:.Grada, vol 26, pag 461. J.Espasa, 1924.ISBN 8423945006 [Consulta: 27 gener 2010].